

stelja je slama, srednja je praprot, najslabše je listje iz gozdov. Ker je pa slama draga, začeli so mnogi gospodarji šoto stljati, ki je prav dobra. Na Reni, kjer raste mnogo dobrega vina, že šoto zeló rabijo, in pravijo, da je vinogradom prav ugodna. Če je slama predolga, je dobro, da se čez sredo prereže; žival si jo lože razkoplje, da mehko leži; tudi je dolga slama lahko na enem koncu že mokra, na drugem pa še suha. Gnoj je treba vsak dan sproti izpod živine proč spraviti, da ostane vedno suha in snažna. Tudi ni dobro, če je živina celi dan zaprta; treba jo je včasih pod milo nebó na frišni zrak iz hleva izpustiti. Zgodilo se je že, da je živina, ki je bila vedno v temnem hlevu zaprta, oslepela, hroma postala, ali da ni bila več za pleme. Najmanj pol ure vsak dan mora živina iz hleva na prosto priti, kar se lahko zgodi, kedar se napaja. Živina, ki je zmirom zaprta, ne mara jesti.

Zaradi krme veljá pa, kar pri človeku: „Kar za kubinjo potrašiš, to si prihraniš pri lekarni (apoteki)“, to se pravi, če živina zbolí, imaš več škode, kakor če bi jej bil prej z dobro krmo postregel.

Bil je čas, to je bilo konec prejšnjega stoletja, ko so hoteli za živino ravno tako vse kuhati, kakor za ljudi. Toda to je bilo pretežavno in tudi predrago zaradi kurjave in dela, zato so začeli to zopet opuščati. Mi sicer ne rečemo, da bi se moralo vse kuhati, — pri nekaterih tvarinah, ki imajo mnogo beljaka v sebi, bi bilo to še napačno, ker je beljak kuhan še teže prebavljiv nego surov, — vendar se mora v obče reči, da bi bila mlačna jed tudi za živino (razen konj) boljša, kakor mrzla. Živina potrebuje za življenje neko gorkoto, ta gorkota se naredi iz vžite krme. Brez gorkote žival tudi nič prebaviti (v želodcu prekuhati) ne more, zato se zmirom nekaj živeža porabi za to, da se ohrani v životu potrebna gorkota. Če pa damo živini gorko jed, potem ni treba v želodcu gorkote še le delati, in potem tudi ni treba toliko krme. Kdor ima tedaj malo krme, pa dosti kurjave, temu na vsak način bolj kaže, če živini krmo kuha, ker je potem precej menjšné. Pa ne samo zato, da prihranimo krme, posebno zato bi morali živini krmo kuhati, ker jo s tem obvarujemo marsikaterih bolezni.

Treba pa je tudi vedeti to, kako se mora krma s krmo mešati, da živini najbolj tekne. Krma naj se s krmo tako meša, da daje mesá in mastí, če hočemo močno živino, — ali pa mleka, če hočemo mleko. Ena krma dela bolj mleko, druga bolj mesó; tedaj je treba znati, kako se mora krma s krmo mešati, da bo živina po naši volji.

Zdaj se še praša: koliko krme je treba pokladati živini? Oče umnega kmetovanja, slavni Thaer, pravi: „Bolje ko boš živino redil, več dobička ti bo dala.“ S tem pa je hotel reči: daj živini ne samó dobre, ampak tudi dovolj krme. To se dá lahko dokazati. Da živina živi, zato potrebuje svojo mero živeža. Če jej pa več damo, kakor za samo življenje potrebuje, potem nam bo rodila mast, meso, mleko, ali pa bode za delo močna. Če jej pa premalo damo, potem mora jemati od svoje mastí in od mesá, in živina — hujša. Kar tedaj živini več krme damo, toliko več nam ona povrne v podobi mesá, masti, mleka itd.

Konečno pa še nekaj. Živino mora kmetovalec imeti, in če bi mu tudi družega dobička ne vrgla, že zavoljo gnoja. Naj tedaj tako ravná z njo, kakor smo zgoraj učili, potem mu bo donašala živinica njegova gotove in dobre dohodke.

Gospodarske skušnje.

* *Goveda in konji se dadó nadležnih muh obvarovati*, če se s sukmeno cunjó, katera je bila v ribjo mast pomočena, po životu dobro oribajo. Ker pa ribja mast smrdí in tudi dober kup ni, so na več krajih Nemčije za boljše spoznali pelinovo vodo, s katero se živina, kolikorokrat treba, umije.

Gospodarske novice.

* *Goveja kuga se je zopet prikazala*. Na Nemškem in Angleškem jo imajo; zato je ministerstvo kmetijstva na Pruskem z ukazom od 22. julija t. l. brž prepovedalo živinske sejme v Berolinu, kakor tudi v Vratislavi, Opelnu, Hamburgu in Altoni. Na Angleškem se je goveja kuga pokazala prav v Londonu samem. Bati se je sploh, da ne bi Turško-Ruska vojska zatrosila po več deželah te pošasti, kakor se je to v enacih vojskah že večkrat zgodilo.

O uravnavi zemljiškega davka.

Preteklega meseca julija se je na Kranjskem vcenilo

I. od vcenilcev, in sicer:

a) njiv, senožet

		parcelami	
v cenilnem okraji	Krškem	5 občin	s 12038
„	Črnomeljskem	2 občini	z 9048
„	Kočevskem	4 občine	z 6720
„	Litijskem	5 občin	z 5877
„	okolice Ljubljanske	3 občine	z 5381
„	Novomeškem	4 občine	z 5300
„	Kamniškem	6 občin	z 4805
„	Postojnskem	5 občin	z 4015
„	Radoljskem	4 občine	z 3059
„	Logaškem	4 občine	z 2523

b) gozdov:

v cenilnem okraji	Kranjskem	14 občin	z 2548
„	Krškem	8 občin	z 2479
„	Kamniškem	5 občin	z 1041
„	okolice Ljubljanske	2 občini	z 857
„	Radoljskem	1 občina	z 297
„	Logaškem	2 občini	z 71

II. Gozdni poročevalci (referenti) so pa prejšnjo vcenitev (Vereinsschätzung) dovršili:

v cenilnem okraji	Krškem	v 7 občinah	z 1360
„	Logaškem	v 9 „	z 1006
„	Radoljskem	v 7 „	z 403

Iz razglasa

c. kr. deželne vlade Tržaške od 7. julija t. l.

o državni podpori za izrejevanje žebet na Primorskem.

Po tem razglasu bode c. kr. ministerstvo za poljedelstvo, kakor doslej, tako tudi vprihodnje, dajalo pripomočke takim gospodarjem ali takim družbam, ki se pečajo z umno odrejo žebet. Dobijo pa državno podporo le, če h krati najmanj štiri žebeta odredijo, vse eno, ali jih je prosilec sam priredil ali pa kupil. — Žrebčki ne smejo še presegati enega leta v tistem času, ko se je pripomoček zaprosil za-nje. — Žrebčki, katerim se ima dajati pripomoček, morajo biti dobrega rodú in taki, od katerih je pričakovati, da se dobro izredé. — Gospodar se zavezuje s pogodbo in pismom, da bode umno in s potrebno skrbjo odredil žrebčke najmanj tri leta, to je, dotlej, da dosežejo tri leta in

pol. Brž, ko so žrebički, ki uživajo pripomoček, spolnili tri leta in pol, dolžan je odrejevalec ponuditi jih ministertvu za poljedelstvo na prodaj, katero bode kupovalo vse tiste izmed njih, kateri so dobri za pleme. Še več o tem se izve pri c. kr. deželni komisiji za izrejo kónj v Trstu.

Še nekaj o strašnih boleznih živinske bolezni.

V zadnjem listu „Novic“ smo povedali o veliki nesreči, katera je zadela mesto Wurzen na Saksonskem po vžitem mesu bolne krave, katero je mesar zaklal zavoljo kužne bolezni na vranici (Milzbrand). Zdaj je po naznanilu tamošnjega župana zagotovljeno, da je med 15. in 23. julijem zbolelo 206 oseb; trije zdravniki so ozdravljali bolne mestjane, al vseh niso mogli smrti oteti, umrlo jih je 7, namreč 2 možka, 4 ženske, pa 1 otrok.

Šolske stvari.

Šolska poročila koncem letošnjega šolskega leta.

Program des k. k. Staatsgymnasiums in Marburg.

Program Mariborske gimnazije se pričinja z obširnim nemškim sestavkom pod naslovom: „Untersuchung über die Echtheit der Doloneia“, v katerem profesor dr. Ad. Nitsche preiskuje, ali je „Doloneia“, ki se kot 10. pesem nahaja v „Iliadi“ res Homerova ali ne. Prof. Nitsche misli, da ni. — Profesorjev in učiteljev je ta gimnazija imela 17, med katerimi so prof. Majciger, Valenčak, dr. Purgaj in dr. Pajek slovenščino učili, katera se je kot obligaten nauk Slovencev s slovenskim jezikom razlagala. V kroniki gimnazije beremo, da je prof. Majciger zarad izvrstnega službovanja v 8. poredje povišan. Učencev je bilo v 8 razredih 243, med katerimi 124 Slovencev, 118 pa Nemcev. — Iz programa ni razvidno, da bi učenci živeli mnogo večih štipendij; vidi se pa, da v manjših doneskih ima Mariborska gimnazija mnogo podpornikov. 24. in 25. sušca so dijaki imeli velikonočne eksercicije; začetkom in koncem leta in pa o veliki noči so šli k spovedi in sv. obhajilu.

Slovstvene stvari.

Iz 40. odborove seje „Matice Slovenske“

v Ljubljani 30. julija 1877.

(Konec.)

Po prebranem tajnikovem poročilu se je pričela razprava posamesnih predmetov.

Nasvèt, naj bi Matica razpošiljala trdo vezane knjige, ni se mogel sprejeti zarad viših stroškov, katerih se odbor mora povsod ogibati.

Knjižnici c. kr. Ljubljanske kaznilnice se je brezplačno dalo nekoliko primernih in lahko utrpljivih knjig z vabilom, naj bi sl. predsedstvo c. kr. deželne sodnije vprihodnje Matici blagovolilo 2 gold. letnine odrajtovati, za katero potem dobi kaznilnica vse p. Matici vsako leto izdane knjige.

Litografu Köke-u na Dunaji se je plačala polovica lanskega dolgá, druga polovica se mu plača kasneje.

Gosp. Križniku se je za trud nabiranja „narodnega blagá“ odločilo 20 gold. nagrade.

Učiteljskemu društvu za slov. Štajar po-

darilo se je po 2 iztisa lanskih Matičnih knjig, 3 iztise pa naj gosp. Lapajne razdeli sosednim 3 šolskim knjižnicam.

Predlog gosp. Fr. Šumija o izdavi slovnice Ruske se je vzel na znanje.

Spis gospé Lujize Pesjakove „v gozdu“ se je sprejel v letošnji „Letopis“; ponudba druga cenjene pisateljice pa se je izročila v prevdarek in poročanje „odseku za izdavanje knjig“.

Ponudba gosp. prof. Hubada o slovenskem prevodu Manzonijevih „I promessi sposi“ se za zdaj, ko ima Matica že precej zabavnega gradiva, ni mogla sprejeti.

Gosp. Hostniku se je naročilo, naj kmalu izgotovi prevod „potovanja okoli svetá o 80 dneh“.

Životopis Fr. Palackega, ki ga je spisal prof. Šuklje, se sprejme v letošnji „Letopis“.

Životopis dr. E. Coste, izdelan po prof. Urbas-u, pride s sliko njegovo v posebni knjižici na svitlo, da se mu kot bivšemu predsedniku Matičnemu stavi spominek tako, kakor bivšemu predsedniku dr. Tomanu.

Po gosp. dr. Gestrinovem nasvetu se je sklenilo, mestnega župana Škofjeloškega gosp. Blaža Moharja prositi, da prevzame poverjeništvó za Loško mesto.

Spisi iz zapuščine gosp. Valentina Orožna, poslani po gosp. M. Lendovšku v Ptujem, so se v poročanje izročili odseku za izdavanje knjig.

O izdavanji Fr. Šeginih del je bila daljša obravnavna. „Svetu pokazati — po besedah Koseskovih — „zmožnost slovenskega uma in dlana“ mislil je odbor, da zadostuje, ako se kakih 4—6 izbranih slik z dotičnim člankom natisne v „letopisu“, česar pa pričujoči gosp. odbornik Parapat ni obrnil. Enoglasna pa je bila želja Matičnega odbora, naj bi se muzeju Kranjskemu ponudile Šegine svetinje.

Prof. pl. Kleinmayr se po pismu, ki ga je pisal predsedniku, popolnem sklada z nasveti odborovimi o „zgodovini slov. slovstva“.

Zarad izdavanja „znanstvenega časopisa Matice slovenske“ je odbor po zaslišanji mnogostranskih mnenj soglasno sklenil, izdavanje časnika odložiti do prihodnjega leta, nadja se, da do onega časa se oglasi tolikošno število naročnikov, da z dodano subvencijo Matično se postavi časnik na trdne noge, in da poleg denarne pomoči se mu zagotovi tudi pripomoč pisateljev sodelovalcev. — Naj bi tasklep odborov in resp. prošnja odborova na obojno stran bila ponovljen apél do rodoljubov naših!

O gospodarskih zadevah je odbor vkrenil: a) gosp. tajniku za njegova izvanredna opravila preteklega Matičinega leta o vredbi zeló zanemarjene Matične pisarne, za mnogo prihranjenih stroškov, vspešno prodajanje družbenih knjig itd. podeliti 50 gld. nagrade, — b) gosp. poverjenike naprositi, naj bi ne odlašali, od Matičinih udov nabirati zaostale doneske, in jih g. blagajniku poslati. Dolgovi so sitna stvar na dvojno stran: Matica potrebuje za vspešno delovanje, honoriranje pisateljev, tiskovine itd. novcev, g. družbeniki pa več zaostale letnine težje poravnajo, kakor enoletni donesek, — c) ne udinjati stalnega pisarničnega služabnika, — d) zeló umazane mostovže Matičine hiše pri tleh in v prvem nadstropji pobeliti in nad pisarnično sobo napraviti tablico z napisom: „pisarna Matice slovenske.“